

Az innováció és létalapja valamint támogatása

Az innováció viszonylag új fogalom, Jedlik Ányos vagy Edison korában még nem használták, ezért ma legtöbbször meghatározni sem tudják szabatosan, pedig egy öröktől fogva folytatott tevékenységről van szó.

Legtöbbször idézik az OECD Frascati Kézikönyve szerinti meghatározást: **„A technológiai innováció: minden olyan tudományos, műszaki, szervezeti, pénzügyi és kereskedelmi jellegű tevékenység, beleértve az új ismeretanyagba történő befektetéseket is, amely ténylegesen, vagy szándék szerint műszakilag új vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások és szolgáltatások megvalósításához vezet.”**

A MAFE által megfogalmazott definíció rövidebb, egyszerűbb:

A (technológiai) innováció: valami (műszaki) újnak üzleti célból történő megvalósítási folyamata.

Valami új

Új az, amely nem ismert. Lehet, hogy létezett, létezik valahol, csak nem került nyilvánosságra. Fontos kérdés, hogy mekkora körben új. Egy csecsemőnek minden vicc új. Egy zárt pápua közösségnek, az űrkomp is új. Egy kurbliúveknél, ahol régi gépeken esztergálnak, a számítógép vezérelte forgácsolás is új. Ezek újdonsága viszonylagos, jogi értelemben ezek az újítások, innovációjuk révén nagy haszon nem érhető el.

Abszolút új az, amely világszerte soha sehol semmikor sem került nyilvánosságra. Ez éppen a találmányoknál a szabadalmaztathatóság szükséges feltétele, melynek teljesülését hatóság állapítja meg. Ha az innováció tárgya találmány, akkor a szabadalom monopóliuma révén nagyobb haszon várható. Egy új szerzői mű (írás, zene, kép, film stb.) is lehet az innováció tárgya, ha az eredeti. Ez esetben a szerzői jogi oltalom biztosítja a monopóliumot.

Üzleti cél

Az OECD meghatározásban nem szerepel az innováció hajtóereje, ami az üzleti cél! Az üzleti cél pedig nem más, mint a haszonszerzés. Ebből következően a ráfordításoknak megfelelő idő alatt kisebbnek kell lenni, mint a bevételnek. Ez legbiztosabban akkor teljesül, ha az újdonsághoz világszerte garantált monopólium tapad.

Megvalósítási folyamat

Tevékenységeknek időben összerendezett logikai sora ez, amelynél a kiindulás az innovációk nagy többségében egy gondolati dolog (szellemi tulajdon; szabadalommal védett találmány, szerzői joggal védett mű) tárgyiasítása, majd kereskedelemben vitele, azaz prototípus elkészítése, eljárás, szolgáltatás kipróbálása, vizsgálata, finomítása, marketingje, technológizálása, gyártása, a termék, szolgáltatás árusítása.

A találmány és az innováció viszonya

Az embert egyre inkább a saját maga által teremtett világ veszi körül. Szinte kivétel nélkül olyan dolgokkal élünk, amelyet valahol valamikor valaki feltalált, majd később ő vagy mások megvalósítottak, „innováltak”.

Nyilvánvaló az, hogy az egyre jobban népesedő bolygónk lakói az egyre fogyó földi erőforrások mellett, csak úgy lesznek képesek életben maradni, ha szüntelenül újabb és újabb javakat hoznak létre, azaz egyre több és több találmány születik, és azok az innováció révén megvalósulnak. Az ellátási folyamatnak két fontos eleme van tehát: a találmány és az innováció. Könnyű belátni, hogy a folyamat meghatározó eleme a találmány. A találmány adja meg az innováció irányát, tárgyát. Elakadása esetén egy újabb találmány lendíti előre az innovációt.

A találmányra épülő szabadalmi monopólium biztosítja az innovációnál a befektetést, illetve a kereskedésnél a monopolhasznot. Egy eredeti, új termék megvalósítási költségei óriásiak annak szolgai másolásához képest. Gondoljunk csak a hatalmas reklámköltségekre. Manapság, a globalizáció korában szabadalmi védelem nélkül már senki nem innovál.

Tehát kimondhatjuk, hogy a szabadalmaztatott találmány a technikai innováció szükséges feltétele.

A találmányt a feltaláló alkotja, aki csak természetes személy lehet. Ha a találmányt jogi oltalom alá helyezik, akkor Ő a szabadalom eredeti jogosultja. A jogi oltalmazás a világban egységes jogrend szerint történik. A találmányok jogvédelmének kifinomult formái vannak, (szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajta oltalma, mikroorganizmusok oltalma, félvezetők topográfiaja, ipari mintaoltalom, stb.) melyeknek lényege azonos, az egyszerűség kedvéért itt csak a szabadalmi oltalmat említjük. A szabadalom biztosította jogosultság adás-vétel tárgya, később szabadalmas bármely természetes vagy jogi személy lehet.

Az innovációt az innovátor végzi, amely lehet bármely természetes vagy jogi személy.

Nyilvánosság és titok

A találmányt, ha szabadalmaztatják, akkor a hatóság kötelezően nyilvánosságra hozza annak leírását, a jogokat pontosan regisztrálják mindenütt a világon. Megjegyezzük, hogy a feltaláló illetve a szabadalmas saját döntése szerint megelőzheti találmányáról az információ megjelentetését.

Az innováció általában az innovátor legtitkosabb tevékenysége. A legtöbb esetben az új termék megjelenéséig de gyakorta még az után is a nyilvánosság kizárásával folyik minden. A vevő beleértve a konkurenciát is, csak a terméket láthatja, meg azt, amit az újdonságot védő szabadalomról a hatóság megjelentetett.

A feltalálás, az innováció és a tudomány

A feltalálás meghatározásával adósak vagyunk. A feltalálás egy abszolút új, nem nyilvánvaló műszaki alkotás létrehozása. Itt magyarázni csak az alkotás nem nyilvánvalóságát kell. Akkor nem nyilvánvaló egy találmány, ha az nem következik az adott szakterületen átlagos tudással bíró szakember ismereteiből. Ha egy műszaki alkotás nem „meglepő”, nincs benne „lelemény”, akkor hiába abszolút új az, akkor nem találmány. Azt innoválni persze lehet, de soha sehol nem kap szabadalmi monopóliumot.

A tudomány rendszerezett ismeretek összessége. A tudós létezőt vizsgál, meghatároz, magyaráz, összefüggéseket állapít meg. Fáradozásának eredménye mindenkié, azaz közkinccs. A tudós általában járt úton halad vizsgálódásakor. Ha

járatlan helyre téved, akkor alkot. De csak akkor lesz feltaláló is egyben, ha műve nem következik tudományából.

A tudomány tehát a „lelemény” zsinórmértéke, annak eszköze, hogy megállapíthassuk, hogy mi az, ami nyilvánvaló vagy nem.

A tudomány felfogható úgy, mint egy olyan alap, amelyről könnyedén elrugaszkozhat az alkotóelme. Minden, ami a tudomány tárházát gazdagítja egyben eszközként szolgálhat egy majdani feltaláló számára. De nem okvetlenül. A technika történelme tele van olyan feltaláló zsenikkel, akik mindennek nevezhetőek, csak tudósnak, tanultnak nem.

A feltaláló alkata ellentéte a tudósénak. A tudós alapos, rendszerező, logikus, fegyelmezett és bölcs. Ezek a tulajdonságok vannak meg az innovátorban is, mert az innováció nem tűr semmilyen csapongást, váratlant, meglepőt és szervezetlenséget. Az innováció a tudomány eredményeit használja a megvalósítás során, mert azok bizonyítottak, ellenőrzöttek, csökkentik a folyamat kockázatát.

A feltalálás és az innováció folyamata valamint támogatása

Az innováció célja: a haszonszerzés. Az innováció létalapját képező feltalálást pedig a szükség, az érdek és az alkotó szenvedély hármasa ösztökéli. Az innováció folyamatában a kiindulás egy megoldandó technikai-technológiai probléma felismerése, meghatározása. Majd a megoldás folyamata következik. Ilyenkor az innovátor kész megoldást keres, vagy maga fog a megoldás kidolgozásához, vagy másokat bíz meg kidolgozásával. Az innováció révén a nagyobb haszon elérése érdekében jó, ha a megoldás szabadalommal védhető, tehát az feltalálás eredménye. A feltalálás nehezen tűr korlátokat, kooperációt, kiszámíthatatlan, a legnehezebben tervezhető fázisa az innovációnak.

A további lépések rendre a megvalósítás egyes lépései (prototípus elkészítése, eljárás próbái, marketing, engedélyeztetés, technológizálás, gyártásszervezés, termelés, kereskedelem beindítása) jól tervezhetőek, vállalkozás struktúrájához szabható feladatok, így másokkal együttműködve is elvégezhetőek. Gyakorta az innováció közben újabb és újabb megoldandó problémák merülnek fel, amelyekre a feltalálás szolgáltathat optimális megoldást. Ezért az innováció a feltalálással integrálva hatékony igazán, amely a két folyamat eltérő természete miatt nem könnyű.

Az innováció eredménye az új termék, eljárás vagy szolgáltatás. Az innovátor „áruja” a piac közvetítése által jut a fogyasztóhoz. Az innováció költséges folyamat. Megtérülése csak bizonyos nagyságú üzleti forgalom után várható. Később a haszon a „áru” monopol helyzetétől, és a forgalomtól függően hatalmas is lehet. A haszomból az innovátoron kívül az állam is részesedik, mert a fogyasztó a vásárlásai után forgalmi adót fizet, az innovációs „áru” gyártók, forgalmazók is adóznak üzleti tevékenységük után. A piacon szokványos termékek is vannak, melyeknek gyártási eljárása igényli a folytonos költségcsökkentési kényszer hatására az innoválást. Belátható, hogy a gazdaság motorja az innováció. Az állam érdeke az innováció dinamikus fejlesztése. Ezért szükséges az innováció állami támogatása, melynek forrása a fogyasztók és a vállalkozások által fizetett adó. Ez a befizetett adó annál magasabb, minél több a piacon az innovált áru.

Az [1 sz. ábrán](#) foglaltuk össze a feltalálás és az innováció kapcsolatát, a lehetséges támogatásokat és azok forrásait. Látható, hogy a folyamatok alapját közkinccsek képezik, a műveltség, az ismeretek, a tudományos eredmények. Ugyanis a feltalálás és innováció nem nélkülözhet bizonyos tudást, valamint az információs technikák

segítségével gyorsan és hatékonyan közvetített ismereteket. Ez a tudásalap folyton bővül, a közoktatás révén nő a műveltség. A közoktatásra fordított állami pénz (4. támogatás) felfogható, mint az innováció tágabb értelemben vett támogatása. Esetünkben az ismeretek bővülésének leglényegesebb forrása a szabadalmi hivatalok tájékoztatása a találmányokról. Hazánkban a Magyar Szabadalmi Hivatal ezt a feladatot magas színvonalon látja el, és mivel az információ szolgáltatás lényegében díjtalan, ez nem más, mint az innováció szereplőinek nemzeti hovatartozástól függetlenül nyújtandó támogatás (5. támogatás).

A közkinccseket a külföldi és a magyar tudományos műhelyek (egyetemek, kutató intézetek stb.) tudományos eredményeikkel folyton gazdagítják. A tudományos eredményeket egyre nagyobb költségek árán lehet elérni, ezért ezt csak a leggazdagabb országok engedhetik meg maguknak. Nem szabad elfelejteni, hogy egy tudományos eredmény az egész emberiség közkinccse. A korszerű információs technika révén egy új tudományos eredményt bárki azonnal birtokolhat úgy, hogy az egyetlen fillérébe sem kerül. A magyar tudományos műhelyek eredményei csekély töredékét teszik ki a világ új tudományos ismereteinek. Az innovációt csak a hazai kutatás által nyújtott eredményekből éltetni lehetetlenség, következésképpen a magyar tudományos műhelyeknek támogatást nyújtani csak abból a célból, hogy tudományos eredményeikkel járuljanak hozzá a magyar innováció fellendítéséhez, az ilyen célra szánt pénzünk elfecsérlését jelentené. Az innováció fellendítésére elkülönített pénzt nem tartjuk helyesnek a kutatás-fejlesztés kiadásainak fedezésére fizetni (2. támogatás). Akkor válik lehetségessé a magyar tudományos műhelyek támogatása ebből az alapból, ha az innováció kiteljesedik, és megsokszorozódnak az állami bevételek.

A magyar állam jelenlegi szűkös erőforrásait az innováció támogatásánál célorientáltan, nagy hatékonysággal szabad csak felhasználni. Az első időszakban (2004-2009) az innováció támogatását célszerű lenne a hazai feltalálás fellendítésére koncentrálni. Ez azt jelenti, hogy a támogatás alanya a hazai feltaláló illetve bejelentő lenne (1. támogatás). A feltaláló bárki lehet, aki egy találmányt megalkot. A bejelentő szintén bárki lehet, beleértve a magyar tudományos műhelyeket (egyetemek, kutató intézetek stb.) és a magyar vállalkozásokat. A támogatás tárgya pedig egy hazai találmány megvalósítása, azaz az innovációs folyamat költségei egy részének állami átvállalása. Ennek a támogatási elvnek van egy kemény feltétele, ami egyben garanciája is: a támogatás tárgya csak szabadalmaztatott találmány lehet. A feltétel meglétét egy állami szerv a Magyar Szabadalmi Hivatal illetőleg az Európai Szabadalmi Hivatal vizsgálja, minősíti és garantálja. Ebből következően biztosított a közpénzek elköltésének szilárd alapja. Az innováció fellendítésére szánt pénz gyors megtérülését pedig éppen a szabadalom monopóliuma adja.

Budapest, 2003. szeptember 22.

Dr. Vedres András főtitkár
Magyar Feltalálók Egyesülete
www.inventor.hu
Tel./fax: 220 3040
Tel.: 06 20 945 8078
genius@inventor.hu